

рационална и ирационална – създават необходимите условия за проява на характерното за лирическия субект раздвоение и неравновесие.

Това, че поемата е синтез на изминатия от поета път¹ и в известен смисъл обещание за бъдещото му развитие, е изразено както чрез идейното съдържание, така и чрез художествената структура на творбата. В нея се откриват, диалектически трансформирани и преосмислени, основните елементи на творчеството му до този момент. Поемата внушава желанието на поета да разгърне стихията си от мисли и чувства (стихия, която е сравнима единствено с Ботевата), да събере всичко на едно място, за да осъществи етичната оценка на своята терзаеща се в раздвоението индивидуалност. Налице е едно огромно желание за материализация на изключително активна духовна енергия и ясното съзнание, че липсва поле за неговото осъществяване.

В една почти хронологическа последователност, явно противоречаща на модернистичния похват, който изнася на преден план потока на подсъзнанието, в съдържанието и поетическата структура на творбата се откриват като архитектурни елементи мотиви от предишни творби, като „Есенни мотиви“, „Великден“, „Чудак“, „Недей ме пита“, „Арменци“, „Като звезда светла“, „Дохожда час“ и т.н. Този извод е далеч от мисълта да насочи към опростено и схематично разглеждане на поемата като механичен сбор от познати лирически структури. Той произтича единствено от идеята за мястото на поемата „Нощ“ в творческия път на П. К. Яворов, като се има предвид цялата сложност на неговото творческо развитие.

Със своята идейно-естетическа характеристика и художествените си качества в своеобразното диалектическо развитие на поета тя заема едно възлово, кръстопътно място.

Познатите отпреди мотиви на Яворовото творчество в поемата „Нощ“ звучат по свой начин, съобразен с предназначението на творбата, с изискванията на поета към нея. С тази поема П. К. Яворов излиза вън от познатите до момента, създадени от предшествениците му или от него поетически модели. В нея той постига органично сепление между психологическия процес като творчество и въздействие и външната, формална организация на езика като материал. Получило се е онова побеждаване на езиковия материал с „неговото собствено езиково оръжие“, при което „усъвършенстван, езикът е превъзмогнал себе си“². Известно

¹ Максимов, Д. *Идея пути в поэтическом сознании Ал. Блока*. – В: *Поэзия и проза Ал. Блока*. Л., 1975, с. 6–143.

² Бахтин, М. *Проблема содержания материала и формы в словесном художественном творчестве*. – В: *Вопросы литературы и эстетики*. М., 1975, с. 43–56.